

Olsztyn, 18 lutego 2019 r.

PS-VI.431.1.59.2018.SM

Pani
Danuta Skonieczna
Kierownik
Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej
w Dźwierzutach

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko – Mazurskiego nr FK-IV.0030.980.2018 z dnia 22 listopada 2018 roku /**akta kontroli str. 1/** zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

1. Stella Maścianica – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym,
2. Izabela Chowańska – główny specjalista,

przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Dźwierzutach, z siedzibą pod adresem: ul. Niepodległości 6, 12 – 120 Dźwierzuty. Czynności kontrolne rozpoczęto w dniu 3 grudnia 2018 roku i zakończono w dniu 5 grudnia 2018 roku. Zakres kontroli obejmował formy pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, w świetle przepisów:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2018 poz. 998 ze zm.), zwanej dalej ustawą lub ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 roku w sprawie szkoleń na asystenta rodziny (Dz. U. Nr 272 poz. 1608), zwanego dalej rozporządzeniem.

W wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

1. GOPS / Ośrodek / kontrolowana jednostka – co oznacza: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dźwierzutach,
2. Kierownik / Kierownik GOPS / Kierownik Ośrodka – co oznacza: pełniącą obowiązki Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dźwierzutach w okresie realizacji czynności kontrolnych – panią Wiolettę Waclawską,
3. Regulamin – co oznacza: Regulamin Organizacyjny Ośrodka Pomocy Społecznej w Dźwierzutach,
4. Statut – co oznacza: Statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dźwierzutach,
5. Program – co oznacza: Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2017 – 2020,

6. plan – co oznacza: plan pracy z rodziną, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy,
7. asystent – co oznacza: asystenta rodziny, o którym mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
8. Gmina – co oznacza: Gminę Dźwierzuty.

Kontrola obejmowała okres od 1 stycznia 2017 r. do dnia jej zakończenia, fakt jej przeprowadzenia zespół inspektorów odnotował w rejestrze kontroli prowadzonym przez Ośrodek. Ustalono, że w okresie od 1 stycznia 2017 r. do 30 listopada 2018 r. funkcję kierownika GOPS w Dźwierzutach pełniła pani Krystyna Furtak. Z dniem 3 grudnia 2018 r. pełnienie obowiązków Kierownika zostało powierzone pani Wiolecie Waclawskiej /**akta kontroli str. 3/**. Po zakończeniu czynności kontrolnych ustalono, że od dnia 19 grudnia 2018r. osobą kierującą GOPS w Dźwierzutach jest pani Danuta Skonieczna.

Czynności kontrolne przeprowadzono w obecności pani Wioletty Waclawskiej – pełniącej obowiązki Kierownika GOPS w Dźwierzutach w trakcie realizacji czynności kontrolnych przez zespół inspektorów, ustaleń dokonano w oparciu o analizę prowadzonej w jednostce dokumentacji oraz informacje przekazane bezpośrednio przez Kierownika oraz zatrudnionego w Ośrodku asystenta rodziny.

Działalność Ośrodka w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami**.

USTALENIA KONTROLI

1. Dokumenty organizacyjne jednostki:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dźwierzutach jest jednostką organizacyjną Gminy Dźwierzuty. Jak wynika z analizy dokumentów organizacyjnych przedłożonych zespołowi inspektorów, kontrolowana jednostka działa na podstawie *Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dźwierzutach* przyjętego Uchwałą Nr V/46/11 Rady Gminy Dźwierzuty z dnia 28 marca 2011 r., zmienionego Uchwałami Rady Gminy Dźwierzuty: Nr VII/46/15 z dnia 26 maja 2015 r. oraz Nr XXXV/298/18 z dnia 12 stycznia 2018 r. /**akta kontroli str. 5-16/**.

Analiza powyższego dokumentu wykazała, że zarówno w § 2, wskazującym podstawy prawne działalności, jak i w § 6 – § 8 określających zadania Ośrodka nie została wymieniona ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i wynikające z niej zadania w zakresie wspierania rodziny, które Ośrodek faktycznie realizuje. Jak wynika z wyjaśnień Kierownika, Ośrodek organizuje pracę z rodziną na podstawie Zarządzenia Nr 52/2013 Wójta Gminy Dźwierzuty z dnia 17 lipca 2013 r. /**akta kontroli str. 17-21/**.

Struktura organizacyjna oraz zasady działania GOPS określone zostały w *Regulaminie Organizacyjnym Ośrodka Pomocy Społecznej w Dźwierzutach*. W okresie objętym kontrolą obowiązywał:

- od 01.01.2017 r. – 29.10.2018 r. – Regulamin wprowadzony Zarządzeniem Nr 3/2017 Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dźwierzutach z dnia 1 marca 2012 roku, ze zmianami /**akta kontroli str. 23-48/**,
- od 30.10.2018 r. – Regulamin wprowadzony Zarządzeniem Nr 10/2018 Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dźwierzutach z dnia 30 października 2018 roku /**akta kontroli str. 49-59/**.

W strukturze organizacyjnej Ośrodka określonej w Regulaminie uwzględniono stanowisko asystenta rodziny i zakres realizowanych przez niego zadań.

2. Trzyletni gminny program wspierania rodziny:

Zespół inspektorów ustalił, że Uchwałą Nr XXIV/210/17 Rady Gminy Dźwierzuty z dnia 27 stycznia 2017 r. został przyjęty do realizacji *Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2017 – 2020 /akta kontroli str. 61-79/.*

W Programie przyjęto do realizacji następujące cele szczegółowe:

- *zabezpieczenie podstawowych potrzeby bytowych dziecka i rodziny* – realizowany poprzez min. objęcie dożywianiem wszystkich wymagających tego dzieci na terenie placówek oświatowych, dofinansowanie wydatków związanych z dożywianiem dzieci i młodzieży, monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, zapewnienie wsparcia psychologicznego osobom doznającym przemocy w rodzinie, zapewnienie ubogim rodzinom pomocy materialnej i rzeczowej,
- *zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących* – realizowany min. poprzez systematyczne monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem przez instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny, organizowanie specjalistycznego wsparcia psychologicznego, terapeutycznego i prawnego dla rodzin zagrożonych kryzysem, organizacja działań podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców,
- *zapobieganie niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży* – realizowany min. poprzez wypracowanie standardów pracy z rodziną wieloprotblemową przez instytucje i organizacje zajmujące się rodziną i dzieckiem, umożliwienie dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych uczestnictwa w zajęciach socjoterapeutycznych, wspieranie i promowanie inicjatyw lokalnych w zakresie wsparcia rodziny i dziecka,
- *zapobieganie uzależnieniom od środków psychoaktywnych* – realizowany min. poprzez edukację w zakresie profilaktyki uzależnień oraz wczesną interwencję w rodzinach zagrożonych uzależnieniami, integrację działań podejmowanych w ramach gminnych programów z zakresu rozwiązywania problemów wynikających z uzależnień oraz z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- *interdyscyplinarne wsparcie dzieci i rodzin naturalnych* – realizowany min. poprzez współpracę podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, edukowanie służb społecznych w zakresie pracy z rodziną, dobór działań naprawczych w rodzinie w oparciu o działania interdyscyplinarne, tworzenie rejestru dzieci zagrożonych umieszczeniem w zastępczych formach opieki, zapewnienie dostępu do materiałów z zakresu rozwoju dziecka i funkcjonowania rodziny.

3. Zatrudnienie i kwalifikacje asystentów rodziny:

Na stanowisku asystenta rodziny, w okresie objętym kontrolą, zatrudnione były łącznie dwie osoby: jedna w okresie od 01.01.2017 r. do 30.06.2017 r., druga od 01.07.2017 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych.

Na podstawie analizy akt osobowych stwierdzono, że osoba zatrudniona na stanowisku asystenta od 01.07.2017 r. spełniała wszystkie wymagania kwalifikacyjne, uprawniające ją do wykonywania pracy asystenta, określone w art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W przypadku asystenta rodziny zatrudnionego w okresie od 01.01.2017 r. do 30.06.2017 r. w jego aktach osobowych znajdowała się dokumentacja potwierdzająca, że posiadał on wymagane wykształcenie (art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy), brak było natomiast dokumentacji potwierdzającej, że spełniał pozostałe wymogi określone w art. 12 ust. 1 pkt 2 – 4 ustawy, zgodnie z którymi asystentem rodziny może być osoba, która:

- nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest jej ograniczona ani zawieszona,
- wypełnia obowiązek alimentacyjny – w przypadku, gdy taki obowiązek w stosunku do niej wynika z tytułu egzekucyjnego,
- nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe.

W związku z tym, że osoba ta nie jest już zatrudniona w Ośrodku odstąpiono od wydania zaleceń w tym zakresie i udzielono bieżącego instruktażu, że zatrudnianie osoby na stanowisku asystenta rodziny winno być każdorazowo poprzedzone dokonaniem weryfikacji, czy spełnia ona wszystkie wymogi określone w art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Ustalono ponadto, że asystenci rodziny, zgodnie z art. 17 ust. 3 i 4 ustawy, nie wykonywali obowiązków pracownika socjalnego na terenie Gminy oraz nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez Ośrodek.

Z informacji przedłożonej przez Kierownika wynika, że Ośrodek zapewniał asystentowi rodziny zatrudnionemu od 01.07.2017 r. szkolenia podnoszące jego kwalifikacje w obszarze pracy z dziećmi lub rodziną, poprzez kierowanie go na szkolenia:

- *Mediacje konfliktów* – bezpłatne szkolenie organizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szczytnie,
- *Profilaktyka agresji i przemocy rówieśniczej. Procedury interwencyjno – profilaktyczne (kontakt behawioralny)* – bezpłatne szkolenie organizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szczytnie,
- *Praktyczne aspekty prowadzenia interwencji i motywowania do zmiany – w ramach prowadzenia procedury Niebieskich Kart* – dwa szkolenia finansowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dźwierzutach, zakres tematyczny szkoleń: praktyczne aspekty pracy zespołów interdyscyplinarnych oraz procedura odebrania dziecka z rodziny w trybie art. 12 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- *Akademia zarządzania* – realizowana w ramach projektu „Dla rodziny – doskonalenie kadr systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej” finansowanego ze środków unijnych.

/akta kontroli str. 81-83/

4. Formy pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych:

- Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne

Rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, jak wynika z informacji udzielonych przez Kierownika, Ośrodek nie zapewniał konsultacji i poradnictwa specjalistycznego we własnym zakresie.

Osoby borykające się z problemem uzależnienia, współuzależnione oraz doświadczające przemocy mogły korzystać z poradnictwa terapeuty uzależnień w Punkcie Konsultacyjno – Informacyjnym w Dźwierzutach prowadzonym na zlecenie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dźwierzutach – w 2017 r. udzielono 177 porad (ogólna liczba udzielonych porad), brak danych za rok 2018.

Ponadto asystenci rodziny, w ramach prowadzonej pracy z rodziną, informowali i motywowali rodziny z dziećmi do skorzystania z pomocy Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Szczytnie (w 2017 r. – 3 rodziny, w 2018 r. – 6 rodzin).

/akta kontroli str. 87-89/

▪ Terapia i mediacje

Z przedłożonej informacji wynika, że kontrolowana jednostka nie prowadziła terapii i mediacji we własnym zakresie.

Pracownicy Ośrodka wskazywali rodzinom wymagającym oddziaływań terapeutycznych, gdzie mogą skorzystać z tego rodzaju wsparcia i motywowali do skorzystania z pomocy w przypadkach występowania problemów z:

- uzależnieniem i współuzależnieniem – kierowano na terapię do poradni *Terapii Uzależnień i Współuzależnienia od Alkoholu w Szczytnie* (2017 r. – 5 osób, 2018 r. – 5 osób),
- występowania przemocy – kierowano ofiary i sprawców przemocy do *Centrum Interwencji Kryzysowej w Szczytnie* (2017 r. – 2 osoby, 2018 r. – 1 osoba) oraz motywowano do skorzystania z programu korekcyjno – edukacyjnego dla sprawców przemocy realizowanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szczytnie (2018 r. – 3 osoby).

/akta kontroli str. 87/

▪ Usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne

Z przedłożonej przez Kierownika GOPS informacji i udzielonych wyjaśnień wynika, że w okresie objętym kontrolą Ośrodek nie świadczył usług opiekuńczych i specjalistycznych rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, gdyż nie było takich potrzeb.

/akta kontroli str. 89/

▪ Pomoc prawna, w tym w zakresie prawa rodzinnego

Kontrolowana jednostka rodzinom przeżywającym trudności z wypełnianiem funkcji opiekuńczo – wychowawczych nie udzielała pomocy prawnej we własnym zakresie. Osoby borykające się z problemem uzależnienia, osoby współuzależnione oraz osoby doświadczające przemocy mogły korzystać z pomocy prawnej w Punkcie Konsultacyjno – Informacyjnym w Dźwierzutach prowadzonym na zlecenie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dźwierzutach. Pracownicy Ośrodka rodzinom wymagającym pomocy prawnej udzielali także informacji o możliwości skorzystania z niej nieodpłatnie w Starostwie Powiatowym w Szczytnie oraz Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Szczytnie.

▪ Objęcie rodziny wsparciem asystenta

Ustalono, że wsparciem asystenta rodziny w 2017 roku objętych było łącznie 15 rodzin, natomiast w 2018 roku – 13 rodzin. Kontrolujący poddali szczegółowej analizie dokumentację 7 z nich.

Z wyjaśnień udzielonych przez Kierownika oraz analizy dokumentacji wynika, że informacje o tym, iż rodzina przeżywa kryzys i wymaga wsparcia pochodziły w przeważającej mierze od pracowników socjalnych zatrudnionych w Ośrodku, a także od pracowników szkół, policji i środowiska lokalnego. Dwie rodziny zostały zobowiązane do podjęcia współpracy z asystentem przez sąd.

Przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określają tryb przydzielania rodzinie asystenta. Zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy w przypadku, gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2014 r. o pomocy społecznej.

W przypadku czterech rodzin, spośród siedmiu poddanych kontroli, nie przedłożono zespołowi inspektorów wywiadów środowiskowych zgodnie z obowiązkiem wynikającym z powyżej przytoczonego przepisu prawa. Przeprowadzenie wywiadu środowiskowego stanowi obowiązkowy etap procedury przydzielenia rodzinie asystenta, wyjątek stanowić może przydzielenie rodzinie asystenta na podstawie wydanego przez sąd postanowienia zobowiązującego rodzinę do podjęcia takiej współpracy. Zgodnie z art. 11 ust. 2 i ust. 3 ustawy, po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego, pracownik socjalny dokonuje analizy sytuacji rodziny i, jeżeli wynika z niej konieczność objęcia rodziny wsparciem asystenta, występuje do kierownika ośrodka pomocy społecznej z wnioskiem o jego przydzielenie. Wywiad środowiskowy jest zatem podstawą do dokonania analizy sytuacji rodziny. W przypadku czterech, powyżej wspomnianych rodzin, nie dokonano więc analizy sytuacji rodziny zgodnie z treścią przytoczonego powyżej przepisu.

Powyzsza nieprawidłowość skutkować mogła brakiem wglądu w całość dokumentacji dotyczącej przyczyn przydzielenia rodzinie asystenta, jej sytuacji oraz prowadzonej w niej pracy. Przyczyną powstania nieprawidłowości jest nierealizowanie przepisów prawa.

W przypadku jednej z badanych rodzin, przydzielenie asystenta nastąpiło na podstawie postanowienia wydanego przez sąd. W przypadku dwóch rodzin przydzielenie im asystenta rodziny zostało poprzedzone przeprowadzeniem wywiadu środowiskowego, a dokonanie analizy sytuacji rodziny zostało udokumentowane w kwestionariuszu tegoż wywiadu.

Kontrolujący ustalili, że w przypadku wszystkich rodzin, których dokumentacja została poddana analizie, pracownik socjalny występował do Kierownika z wnioskiem o przydzielenie rodzinie asystenta, Kierownik zaś przydzielał rodzinie asystenta poprzez dokonanie stosownej adnotacji na wniosku. We wszystkich poddanych analizie teczkach znajdowała się pisemna zgoda rodziny na podjęcie współpracy z asystentem.

Rodzaj i sposób prowadzenia dokumentacji w zakresie pracy z rodziną, poza wskazaną w ustawie, nie został określony przez Kierownika w sposób formalny w żadnym dokumencie wewnętrznym kontrolowanej jednostki. Na podstawie analizy dokumentacji oraz w oparciu

o informacje udzielone przez Kierownika stwierdzono, że asystent prowadził następujący rodzaj dokumentacji:

- dokumenty sporządzane jednorazowo, po rozpoczęciu pracy z rodziną:
 - *karta informacyjna dotycząca rodziny,*
 - *warunki mieszkaniowe i analiza wyposażenia mieszkania rodziny,*
 - *miesięczne wydatki rodziny,*
 - *analiza sytuacji zdrowotnej członków rodziny,*
 - *analiza sytuacji wychowawczej dziecka i analiza szkolna dziecka – sporządzana osobno dla każdego dziecka w rodzinie, wychowawcza – w porozumieniu z rodzicami, szkolna – w porozumieniu ze szkołą,*
 - *dane kontaktowe osób z otoczenia rodzinnego i sąsiedzkiego mogących udzielić wsparcia rodzinie,*
- dokumentacja prowadzona w trakcie całego okresu pracy z rodziną:
 - *plan pracy z rodziną,*
 - *dziennik wizyt w środowisku rodzinnym,*
 - *notatki służbowe z wizyt w rodzinie,*
 - *okresowa ocena sytuacji rodziny,*
 - *sprawozdania miesięczne z pracy asystenta rodziny.*

Zespół inspektorów stwierdził, że asystenci rodziny sporządzali plan pracy z każdą rodziną i aktualizowali go w miarę potrzeb. Wszystkie poddane analizie plany podpisane zostały przez asystenta, rodzinę oraz pracownika socjalnego, co stanowi potwierdzenie, że tworzone były one w myśl art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy, zgodnie z którym plany winny być opracowywane i realizowane we współpracy z rodziną oraz w konsultacji z pracownikiem socjalnym. Kontrolujący stwierdzili, że w przypadku dwóch rodzin, których dzieci umieszczone zostały w rodzinnej pieczy zastępczej brak było potwierdzenia, że plany zostały opracowane we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i skoordynowane z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej, do czego zobowiązuje art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy /**akta kontroli str. 95-101**/. Kierownik Ośrodka odnosząc się do ww. kwestii wyjaśnił, że „*konsultacja planu z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej odbywała się do tej pory telefonicznie, niestety bez adnotacji i podpisu w planie*” /**akta kontroli str. 102-104**/.

Konsultacja planu, w przypadku rodziców, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej, z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, ma na względzie zapewnienie spójnego systemu wsparcia i oddziaływań różnych podmiotów działających na rzecz rodziny i dziecka. Brak koordynacji tych działań spowodować może, że podmioty te będą realizowały w tej samej rodzinie sprzeczne i wzajemnie wykluczające się działania, co nie pozwoli na osiągnięcie oczekiwanych rezultatów w zakresie poprawy jej sytuacji. Brak udokumentowania tej czynności może budzić wątpliwość, czy rzeczywiście została ona dokonana. Przyczyną powstania powyższej nieprawidłowości jest niewłaściwa interpretacja przepisów.

Ponadto analiza badanych planów wykazała, że określony został w nich zakres realizowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudności występujących w rodzinie, nie zostały jednak uwzględnione pozostałe elementy, które powinien zawierać plan pracy z rodziną zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy tj. nie określone zostały terminy realizacji oraz przewidywane efekty zaplanowanych działań /**akta kontroli str. 95-101,106-108** /. Określanie w planie terminów realizacji określonych działań ma na celu motywowanie członków rodziny,

do podejmowania działań przewidzianych w planie i stanowi element weryfikacji aktywności rodziny w podejmowaniu działań zmierzających do przezwyciężenia występujących trudności. Zamieszczenie w planie przewidywanych efektów pozwala monitorować skuteczność opracowanych działań, jak również umożliwia ewentualną ich korektę. Niewskazanie tych elementów w planie skutkować może brakiem odpowiedniego monitorowania przebiegu realizacji planu oraz sprawić, że plan nie będzie korygowany, tak aby uzyskiwać możliwie najlepsze rezultaty pracy. Przyczyną powstania tej nieprawidłowości jest niewłaściwa interpretacja i nierealizowanie przepisów prawa.

Asystenci, zgodnie z art. 15 ust 1 pkt 15 ustawy, dokonywali okresowej oceny sytuacji rodziny w terminach określonych w ustawie tj. nie rzadziej niż co pół roku i przekazywali je Kierownikowi Ośrodka. Dokonując okresowej oceny sytuacji rodziny asystenci określali jakie efekty pracy z rodziną zostały osiągnięte oraz formułowali wnioski i wskazania do dalszej pracy z rodziną.

W przypadku rodziny, w której zasadne było zakończenie pracy z uwagi na osiągnięcie założonych celów pracy, asystent wspólnie z pracownikiem socjalnym wnioskowali do Kierownika o wyrażenie zgody na zakończenie pracy asystenta w rodzinie. W odpowiedzi na zapytanie, w jaki sposób prowadzony i dokumentowany jest przez asystenta monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu z nią współpracy (art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy), Kierownik udzielił wyjaśnienia, że dotychczas nie było potrzeby prowadzenia takiego monitoringu, gdyż współpracę asystenta z rodzinami zakończono z powodu: zmiany miejsca zamieszkania (wówczas informowano właściwy miejscowo ośrodek pomocy społecznej w obszarze działania którego zamieszkiwała rodzina o potrzebie objęcia takiej rodziny wsparciem asystenta), śmierci podopiecznego i w jednym przypadku z powodu osiągnięcia pełnoletniości przez dziecko /**akta kontroli str. 102-104/**.

Na podstawie analizy dokumentacji oraz rozmów z asystentem rodziny kontrolujący stwierdzili, że udzielał on rodzinom wsparcia adekwatnie do rozpoznanych potrzeb i zgodnie z zadaniami określonymi w art. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w szczególności koncentrując się na:

- udzielaniu rodzinom pomocy w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, racjonalnego wydatkowania środków pieniężnych,
- udzielaniu rodzinom pomocy w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi, poprzez prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci, polegających min. na wskazywaniu sposobów rozwiązywania bieżących trudności wychowawczych, poszerzaniu wiedzy rodziców na temat potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i emocjonalnych dzieci,
- wskazywaniu konstruktywnych sposobów spędzania czasu wolnego,
- pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, w tym prowadzących do poprawy warunków bytowych,
- pomocy w rozwiązywaniu problemów natury psychologicznej, w szczególności poprzez motywowanie do skorzystania z pomocy specjalistów i umawianie na wizyty, towarzyszeniu rodzinom w trakcie wizyt,
- wzmacnianiu aktywności zawodowej i motywowaniu do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- udzielaniu wsparcia dzieciom – pomocy w odrabianiu lekcji, poszukiwaniu i rozwoju pasji i zainteresowań.

W toku kontroli ustalono, że asystent rodziny współpracował z zespołem interdyscyplinarnym, o którym mowa w art. 9 a ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a także współpracował z jednostkami administracji rządowej, samorządowej i organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny.

- Organizowanie dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji – „grupy wsparcia”, „grupy samopomocowe”

Zgodnie z informacją udzieloną przez Kierownika na terenie Gminy nie funkcjonowały „grupy wsparcia” oraz „grupy samopomocowe” dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze, o których mowa w art. 10 ust. 3 pkt 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Możliwość spotkania się i wymiany doświadczeń zapewniano rodzinom w ramach, realizowanego na zlecenie Gminnej Komisji Problemów Alkoholowych w Dźwierzutach, programu profilaktyczno – interwencyjnego „Szkoła dla rodziców” (2017 r. – 19 osób, 2018 r. – 10 osób).

W okresie objętym kontrolą funkcjonowała jedynie grupa wsparcia dla osób uzależnionych prowadzona przez terapeutę uzależnień na zlecenie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dźwierzutach – spotkania odbywały się w Urzędzie Gminy w Dźwierzutach.

/akta kontroli str. 89-91/

5. Placówki wsparcia dziennego:

W toku kontroli ustalono, że na terenie Gminy Dźwierzuty nie funkcjonowały placówki wsparcia dziennego w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Na terenie Gminy działały natomiast świetlice wiejskie, w których realizowane były zajęcia profilaktyczne z elementami socjoterapii na zlecenie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dźwierzutach. W 2017 roku zajęcia odbywały się w czterech świetlicach, w miejscowościach: Jeleniowo, Miętkie, Targowo, Grodziska, natomiast w 2018 roku w ośmiu świetlicach, w miejscowościach Jeleniowo, Miętkie, Grodziska, Targowo, Nowe Kiejkuty, Linowo, Stankowo, Olszewki.

/akta kontroli str. 91-93/

6. Rodziny wspierające:

Z przedłożonej przez Kierownika kontrolowanej jednostki informacji wynika, że żadna z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, nie była objęta pomocą rodziny wspierającej. Kierownik poinformowała, że na stronie internetowej Urzędu Gminy zamieszczone było (nie wskazano dokładnej daty zamieszczenia) ogłoszenie o poszukiwaniu chętnych do pełnienia funkcji rodziny wspierającej. Na powyższe ogłoszenie nie odpowiedziała żadna rodzina.

/akta kontroli str. 93/

7. Uwagi i wnioski:

W toku kontroli stwierdzono, że w Statucie, na podstawie którego działa kontrolowana jednostka, nie uwzględniono zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, z zakresu wspierania rodziny, które Ośrodek realizuje w imieniu Gminy. W związku z tym rekomenduje się uzupełnienie Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej o ww. zadania, gdyż rozszerzenie zakresu zadań Ośrodka o organizowanie pracy z rodziną, w opinii organu nadzoru, winno odbyć się w drodze zmiany Statutu.

Zgodnie z art. 176 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny. W toku kontroli stwierdzono, że Program ten został opracowany przez Ośrodek na okres czterech lat tj. na lata 2017 – 2020. W związku z tym rekomenduje się, by opracowując kolejny 3 – letni gminny program wspierania rodziny, przyjęć okres obowiązywania programu wskazany w ustawie, to jest trzy lata.

Na podstawie przeprowadzonych czynności kontrolnych wnioskować można, że rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych Ośrodek zapewniał dostęp do różnych form pomocy, bądź też wskazywał rodzinom znajdującym się w kryzysie, gdzie mogą otrzymać potrzebne wsparcie w innych instytucjach na terenie Gminy i poza nią. Niemniej rekomenduje się dalszy rozwój systemu wsparcia rodziny i podjęcie działań mających na celu zwiększenie dostępności rodzin do wskazanych w ustawie form wsparcia na terenie Gminy.

Stwierdzono także, że asystent udzielał rodzinom szerokiego zakresu wsparcia oraz stosował różnorodne metody pracy z rodziną, w celu uzyskania jak najlepszych efektów pracy służącej poprawie sytuacji rodziny.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, za które odpowiedzialność ponosi osoba pełniąca funkcję kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dźwierzutach w okresie poddanym kontroli, działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wnoszę o podjęcie przez kierownika kontrolowanej jednostki stosownych działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

8. Zalecenia pokontrolne:

1. Przestrzegać procedury przydzielania rodzinie asystenta określonej w art. 11 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Wzmóc nadzór Kierownika w tym zakresie. **Termin realizacji – na bieżąco.**
2. Opracowując plan pracy z rodziną uwzględniać w nim wszystkie elementy wskazane w art. 15 ust. 3 ustawy tj. terminy realizacji oraz przewidywane efekty planowanych działań, mających na celu przezwyciężenie trudnej sytuacji życiowej rodziny. Wzmóc nadzór Kierownika w tym zakresie. **Termin realizacji – na bieżąco.**
3. Plan pracy z rodziną opracowywać i realizować w konsultacji z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i koordynować z planem pomocy dziecku, w przypadku rodzin, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy, oraz dokumentować ten fakt. Wzmóc nadzór Kierownika w tym zakresie. **Termin realizacji – na bieżąco.**

Kontrolowanej jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Podstawa prawna:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 998 ze zm.).

Z up. WOJEWODY
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Joanna Jabłonka-Kustrau
ZASTĘPCA DYREKTORA
Wydziału Polityki Społecznej

GŁÓWNY SPECJALISTA

Stella Maścianica

GŁÓWNY SPECJALISTA

Izabela Chowańska

11

KIEROWNIK ODDZIAŁU

Witold Uzieblo